

Marian Kowalczyk

Niepokalane poczęcie i życie chrześcijańskie

Salvatoris Mater 7/2, 477-486

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rok 2004 był okazją do uczczenia 150 rocznicy ogłoszenia dogmatu Niepokalanym poczęciu Najświętszej Maryi Panny. Niewątpliwie najważniejszym wydarzeniem obchodów tej rocznicy była 104. pielgrzymka zagraniczna Jana Pawła II do Lourdes, która okazała się być ostatnią pielgrzymką apostolską w jego życiu i papieskim posługiwaniu. Poza wymiarem duchowym i liturgiczno-modlitewnym, ważnym przejawem obchodów rocznicy dogmatu były liczne sympozja i sesje naukowe, organizowane w wielu uczelniach katolickich i wydziałach teologicznych, a także w ośrodkach kultu maryjnego. Niewątpliwie wyjątkowym ośrodkiem kultu maryjnego, znanym nie tylko w Polsce, lecz w najodleglejszych regionach świata jest - założony przez św. Maksymiliana Marię Kolbe - Niepokalanów, w którym (w dniach 15-17. X.2004 r.) odbyło się sympozjum mariologiczno-maryjne, zorganizowane przez Klasztor Franciszkanów w Niepokalanowie, Polskie Towarzystwo Mariologiczne i Stowarzyszenie „Rycerstwo Niepokalanej” w Polsce.

Pokłosem sympozjum, którego temat brzmiał: „Misterium Niepokalanego Poczęcia i życie chrześcijańskie”, jest książka „Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie”, która została wydana jako ósma pozycja w ramach serii Biblioteki Mariologicznej Polskiego Towarzystwa Mariologicznego*. Od strony naukowej publikację zredagowała dr Danuta Mastalska, znana naszym czytelnikom jako zastępca redaktora naczelnego niniejszego kwartalnika „Salvatoris Mater”.

Poza przemówieniami, wprowadzającymi w tematykę sympozjum oraz tekstami kazań, komunikatów i dyskusji panelowych, książka zawiera bogatą i głęboką treść wygłoszonych podczas sympozjów wykładów, a także komunikatów, dyskusji panelowych i kazań. Spróbujemy pokrótce omówić zawartość poszczególnych części publikacji.

1. Wykłady

Podstawy prawdy o niepokalanym poczęciu i podanie jej przez Kościół do wierzenia przedstawia artykuł o. prof. dr hab. Stanisława

* *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie*. Materiały z sympozjum mariologiczno-maryjnego, Niepokalanów, 15-17 października 2004 r. red. D. MASTALSKA, Częstochowa-Niepokalanów 2005, ss. 363.

Marian Kowalczyk SAC

Niepokalane poczęcie i życie chrześcijańskie

SALVATORIS MATER
7(2005) nr 2, 477-486

Celestyna Napiórkowskiego OFMConv z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wskazując dwie drogi ku dogmatowi: drogę teologii i drogę pobożności, o. Profesor przywołuje najpierw wielkich teologicznych oponentów dogmatu: św. Bernarda z Clairvaux i św. Tomasza z Akwinu, aby zaprezentować subtelne rozumowanie teologa niepokalanego poczęcia, jakim był bł. Jan Duns Szkot, które ukształtowało franciszkańską szkołę mariologiczną i wpłynęło na pozytywny wymiar drogi pobożności maryjnej, która zaowocowała ogłoszeniem w dniu 8 grudnia 1854 r., bullą papieża Piusa IX *Ineffabilis Deus*, dogmatu o niepokalanym poczęciu. Uwagę zwraca - jasno zaprezentowana w artykule - struktura bulli, która nie nawiązuje do wykładu akademickiego, lecz jest ukazywaniem drogi do definicji, w której istotną rolę odegrała, narastająca w Kościele, wiara w niepokalane poczęcie. Ważne jest również wykazanie przez Autora więzi pomiędzy niepokalanym poczęciem a wniebowzięciem Maryi oraz zwrócenie uwagi na „majestat łaski” odkupienia Maryi, o którym pisał Jan Paweł II w swej maryjnej encyklice *Redemptoris Mater* (nr 10). W wywodach prowadzonych przez franciszkanina nie mogło też zabraknąć maryjnego świadectwa św. Maksymiliana, który słowa Matki Bożej w Lourdes, nazywającej siebie: „Niepokalane Poczęcie” zinterpretował jako „niewysłowione zjednoczenie z Duchem Świętym”, uzasadniając pozytywną treść maryjnego przywileju. W końcowej części artykułu uwidacznia się ekumeniczne nastawienie o. Profesora, który prezentuje stanowisko braci prawosławnych i protestantów wobec nauki o niepokalanym poczęciu Matki Bożej. Na podkreślenie zasługuje ponadto wybór bibliografii, a zwłaszcza przywołanie czternastu tomów akt Kongresu Mariologiczno-Maryjnego, który odbył się w Rzymie, w setną rocznicę ogłoszenia dogmatu, pod hasłem *Virgo Immaculata*.

Dogmat niepokalanego poczęcia we współczesnej teologii oraz jego implikacje pastoralne prezentuje ks. dr Teofil Siudy z Częstochowy. Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Mariologicznego podkreśla, że *współczesna teologia odczytuje Niepokalane Poczęcie Maryi posługując się między innymi kluczem chrystologicznym, soteriologicznym i paschalnym, jak również kluczem pneumatologicznym i eklezjologicznym* (s. 43). Na uwagę zasługuje stwierdzenie, że niepokalane poczęcie należy traktować jako dar charyzmatyczny, udzielony Maryi z racji Jej misji w dziejach zbawienia. W duszpasterskiej działalności Kościoła dogmat odsyła do tajemnicy niepokalanego poczęcia, która winna stawać się coraz bardziej płodnym doświadczeniem życia chrześcijańskiego, wprowadzając wyznawców Chrystusa na drogę piękną w poznaniu i przepowiadaniu Maryi.

Wkład świętych i teologów zakonów franciszkańskich w ogłoszenie dogmatu o niepokalanym poczęciu wnikliwie przedstawia artykuł o. Paulina W. Sotowskiego OFMConv. To właśnie dzięki franciszkanom prawda o niepokalanym poczęciu upowszechniła się po Soborze Bazylijskim, a dekret Soboru Trydenckiego o grzechu pierworodnym jednoznacznie określił, że Maryja była Niepokalanie Poczęta i Jej ów grzech nie dotyczył. Niebagatelny był też udział franciszkanów w utrwalaniu i pogłębianiu nauki o niepokalanym poczęciu, co miało duże znaczenie w recepcji tej nauki u franciszkanów polskich w XVII i XVIII w. Zwracając uwagę na wpływ niepokalanego poczęcia na życie chrześcijańskie, o. Paulin Sotowski przywołuje świadectwa świętych oraz wskazuje na działalność bractw i zakonów Niepokalanego Poczęcia, w których składano nawet „przysięgę krwi”, zobowiązującą do obrony niepokalanego poczęcia aż do oddania życia (s. 89). Ważne jest, że w toku dyskusji o niepokalanym poczęciu dojrzał obraz człowieka stworzonego przez Boga, dzięki czemu upór franciszkanów przy nauce, która ukazywała większą wspaniałość dzieł Bożej Miłości, niż się ludziom wydawało, okazał się bardzo pożyteczny (s. 95).

Na osobny artykuł w pełni zasługuje postać Apostoła Niepokalanej, św. Maksymiliana Marii Kolbe, którego sylwetkę na wspomnianym sympozjum nakreślił o. prof. dr hab. Zdzisław Kijas OFMConv z Krakowa. Począwszy od lat dziecięcych, kiedy młodemu Mundkowi Kolbe ukazała się Matka Boża, trzymając dwie korony: jedną białą (znak czystości), a drugą czerwoną (znak męczeństwa), Maksymilian zgłębiał w miarę upływu lat tajemnicę Niepokalanej z „intuicją świętego i precyzją teologa” (s. 112). Niepokalana jawi się u niego jako najdoskonalsze stworzenie, najbardziej ze stworzeń przebóstwiona. Bóg jest dla Maryi wszystkim. Teologiczna refleksja nad związkiem imienia „Niepokalane Poczęcie” z Duchem Świętym, nakazuje św. Maksymiliana mówić o dwóch niepokalanych poczęciach. Podczas gdy Maryja jest „poczęciem stworzonym”, Duch Święty jest „poczęciem niestworzonym, wiecznym i zarazem modelem wszelkiego poczęcia na ziemi” (s. 121). Nie może więc zaskakiwać stwierdzenie św. Maksymiliana, że – z jednej strony - „Niepokalana jest wcieleniem Ducha Przenajświętszego” (s. 122), z drugiej zaś strony Duch Święty upodobał sobie w Niej i objawił się w Niej jako „Niepokalane Poczęcie” (s. 123).

Uzupełnieniem referatu o. Kijasa jest dopowiedzenie o. Eugenio Galignano OFConv w dyskusji panelowej. Jako przedstawiciel Międzynarodowego Centrum Stowarzyszenia „Rycerstwo Niepokalanej”, o. Eugenio zauważa, że św. Maksymilian ujawnia nam swoją wielkość w tym, iż pragnie uczynić aktualnym dzisiaj wielowiekowy charyzmat św. Franciszka

z Asyżu, czyniąc to w świetle Niepokalanej (s. 319). Dowiadujemy się również, że „Pisma św. Maksymiliana” są znane w różnych językach: istnieje m.in. już drugie wydanie włoskie tych „Pism”, a w roku 2004 wydano je także w języku hiszpańskim (książka liczy ponad 2684 strony).

Dzieło Ojca Maksymiliana było ponadto obecne przy omawianiu wkładu Rycerstwa Niepokalanej w krzewienie dogmatu niepokalanego poczęcia na przykładzie czasopisma „Rycerz Niepokalanej”. Zagadnienie to zrelacjonował o. Mirosław M. Adaszkiewicz z Niepokalanowa. Właśnie dzięki prorockiej intuicji św. Maksymiliana, tajemnica niepokalanego poczęcia stała się podstawą duchowości Rycerstwa Niepokalanej, które skłania do dynamicznego wcielenia w życie dogmatu niepokalanego poczęcia. Dlatego - jak stwierdza o. Mirosław - autorzy artykułów w „Rycerzu Niepokalanej” postanawiają osobiście szerzyć kult Niepokalanej, a więc pisać go także swoim życiem.

Misterium niepokalanego poczęcia w duchowości katolickiej prezentuje ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Odwołując się do słów Jana Pawła II, który 8 XII 1988 r. zauważył, że dogmat niepokalanego poczęcia stanowi „wspaniałą syntezę doktrynalną wiary chrześcijańskiej”, ks. Profesor dowodzi, iż niepokalane poczęcie jest „ikoną” życia duchowego, które ma wymiar trynitarny. Dlatego - jak w 1994 r. Jan Paweł II mówił do Papieskiej Akademii Maryjnej – omawiany dogmat *ukazuje człowiekowi naszej epoki ideał człowieczeństwa zamierzony w planie Boga* (s. 106). Słuszna jest więc konkluzja artykułu, z którego wynika, że duchowość maryjna to duchowość duchowości, która dzięki misterium niepokalanego poczęcia stanowi *niewidzialny nerw skutecznie ożywiający nadprzyrodzoną więź z Bogiem, czyli życie duchowe* (s. 107).

2. Komunikaty

Druga część omawianej publikacji zawiera treść komunikatów, które rozpoczyna informacja ks. prof. Antoniego Troniny na temat *Godzinek o Niepokalanym Poczęciu NMP* jako wyrazie biblijnej kultury średniowiecza. Autor podkreśla ciągłość historyczną pomiędzy Starym i Nowym Testamentem, doceniając wysoką kulturę biblijną twórców *Godzinek*. Akcentuje także, zauważalną w *Godzinkach* typologię: Oblubieniec-Oblubienica, w której Maryja jawi się jako personifikacja Kościoła, spełniając szczególną rolę u boku Chrystusa.

Interesująca jest również prezentacja misterium niepokalanego poczęcia w ikonografii, której dokonał prof. dr hab. Karol Klauza. Po zwróceniu uwagi na wyobrażenie niepokalanego poczęcia w ikonie

Narodzenia Bogurodzicy, Autor odpowiada na pytania: Co znaczą podobieństwa zachodnich przedstawień wniebowzięcia i niepokalanego poczęcia? oraz dlaczego nie ma paralelizmu ikon opisujących stan po śmierci Jezusa i Maryi?

Niepokalane poczęcie w dawnej poezji polskiej (do końca XVIII wieku) przybliży Roman Mazurkiewicz. Przywołuje on m.in. postać znanego bernardyna, bł. Władysława z Gielniowa, oraz omawia immakulistyczną symbolikę i metaforykę *Godzinek*, które *uksztaltowały niepowtarzalny, symboliczno-obrazowy język, którym Maryję bez grzechu poczętą będą sławić wszystkie późniejsze pokolenia naszych poetów* (s. 180).

Niepokalane poczęcie w poezji polskiej od romantyzmu do współczesności ukazuje Marek Karwala przyznając, że poezji o niepokalanym poczęciu nie ma w tym okresie zbyt wiele, a w dodatku niepokalane poczęcie Maryi bywa w niej myłone z niepokalanym poczęciem Jezusa. Z drugiej strony uzasadnione jest świadome połączenie tych dwóch dogmatów, co zauważamy u poetów doby romantyzmu. Dla nas Polaków ważne jest, że poeci ci prawdę o niepokalanym poczęciu ujmują w duchu patriotycznym, marząc o niepodległej Polsce. Podobne myśli nurtują poetów Młodej Polski i II wojny światowej. Po II wojnie światowej wiersze o niepokalanym poczęciu pojawiają się raczej sporadycznie, co może świadczyć, że ta prawda wiary nie jest jeszcze w pełni zrozumiana, nie mówiąc już o jej pogłębieniu i wprowadzeniu w życie.

Pieśni o niepokalanym poczęciu Najświętszej Maryi Panny w polskich przekazach śpiewnikowych XXI wieku prezentuje ks. Ireneusz Pawlak. Wykazał on, że w ciągu 150 lat prawda o niepokalanym poczęciu okrzepła w świadomości wiernych i kompozytorów. Podkreśla również pozytywne strony posoborowej odnowy, dzięki której niektóre pieśni uznano za nieliturgiczne. Cieszy fakt, że także polska pieśń kościelna staje się coraz wyraźniej odbiciem prawd podanych do wierzenia.

Kolejnych kilka komunikatów ukazuje charyzmaty tych zgromadzeń, które w sposób wyjątkowy służą uwrażliwieniu wiernych na misterium niepokalanego poczęcia, kształtując w jego świetle swoją duchowość i zaangażowanie apostolskie. Najpierw zapoznajemy się z charyzmatem marianów, których Założyciel, o. Stanisław Papczyński starał się o promocję kultu niepokalanego poczęcia NMP. W podobnym duchu działał odnowiciel zakonu, bł. ks. Jerzy Matulewicz, który na Maryi Niepokalanej *wzorował się w swojej niezłomnej wierze, ufności, pokorze, dobroci i przebaczeniu* (s. 227). Omawiający charyzmat marianów ks. Adam Sikorski, prezentuje również posoborowe Konstytucje i Dyrektorium swojego zgromadzenia, podkreślając zwłaszcza, że w aktualnym ujęciu charyzmatu niepokalane poczęcie prowadzi ku maryjności ekle-

zjotypicznej i skłania do naśladowania Maryi jako doskonałego wzoru apostołstwa poszczególnych członków i całego Zgromadzenia.

Ks. Kazimierz Lubowicki sformułował swój komunikat w formie pytania: *Dlaczego misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej?* W odpowiedzi na tak postawione pytanie ks. Lubowicki odwołuje się do założyciela Zgromadzenia, św. Eugeniusza de Mazenoda, zwracając uwagę na jego formację maryjną. Podkreśla również, że Niepokalana jako Patronka Stowarzyszenia Młodzieży Chrześcijańskiej, założonego przez św. Eugeniusza skłania do poświęcenia się Trójcy Przenajświętszej „przez ręce Maryi”. Przejawia się to w nazwie Zgromadzenia, która wyraża naturę, istotę i funkcję prezentowanej wspólnoty zakonnej i jest modelem posłannictwa apostołskiego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, którzy dowodzą, iż miłość macierzyńska, to nie tylko stan emocjonalny, ale forma współpracy eklezjalnej.

S. Maria Paulina Szczepańczyk SMI ukazuje Niepokalaną jako wzór służby kobiecie w Zgromadzeniu Sióstr Maryi Niepokalanej. Zwraca zwłaszcza uwagę na radosną służbę na wzór Maryi nawiedzającej Elżbietę i dowartościowanie godności kobiety według charyzmatycznej wizji ks. Jana Schneidera i siostry Dulcissimy. Posłannictwo kobiet w duchu Niepokalanej realizuje się w tym Zgromadzeniu w ramach projektu „Magdalena”, który pozwala dostrzec także w zagubionych kobietach godność dziecka Bożego.

S. Zyta Maćkiewicz CMN z Nowego Miasta nad Pilicą, prezentuje charyzmat Córek Maryi Niepokalanej, stwierdzając, że - zgodnie z myślą bł. Honorata Koźmińskiego - mają one być „pomnikiem” czci Niepokalanej. W pierwszym rzędzie mają przypominać „świećność Niepokalanego Poczęcia” (s. 255), gdyż *dar przyjęty ma się stawać darem odwzorowanym* (s. 256). Dopiero będąc takim „żywym pomnikiem” Niepokalanej można dobrze spełnić apostołskie zadania Zgromadzenia, do których należy swoiste przedłużanie macierzyństwa Matki Najświętszej przez pomaganie innym we wzrastaniu w świętości. Takie rozumienie implikuje dwa sensy pojmowania dogmatu. Pierwszy – doksologiczny, czyli niepokalane poczęcie jako uwielbienie Boga, „na chwałę Świętej i nierozdzielnej Trójcy” oraz drugi, funkcjonalny – ze względu na Chrystusa i Jego Kościół (s. 258). Wiąże się z tym praktyka wynagradzania za grzechy, a także zobowiązanie zarówno do wychwalania samego Dawcy łaski (dar) oraz pokazywania ludziom (znak) ich odwiecznego początku i ostatecznego przeznaczenia.

Obecność Niepokalanej Poczętej w charyzmacie Sióstr Niepokalank ukazuje s. Alicja Daniela Myszka SIC. Najpierw zwraca uwagę na maryjność Założycielek Zgromadzenia: matki Józefy Karskiej i bł.

Marceliny Darowskiej, które wskazały drogę do celu przez Niepokalaną, tworząc swoisty styl duchowości i apostołowania. Na podkreślenie zasługują najważniejsze filary duchowości, które bez zastrzeżeń można by odnieść do wszystkich wyznawców Chrystusa: czystość, prawda, maryjność i patriotyzm. Godny naśladowania jest także niepokalański charyzmat wychowawczy, w którym dominują: duch rodzinny (prawda i zaufanie), indywidualizacja oraz „długomyślność”, bezinteresowność i czystość intencji, oraz wychowanie w procesie nauczania (nauczanie wychowujące i wychowanie nauczające). Łączenie głębokiej duchowości zakonnej i działalności apostołowskiej sprawia, że Siostry Niepokalanki cieszą się niezwykłą popularnością, a ich szkoła w Szymanowie, opromieniona kultem Najświętszej Panny Jazłowieckiej, cieszy się nieskazitelną opinią nie tylko u wyznawców Chrystusa.

Życie dogmatem Niepokalanej, zgodnie ze wskazaniem św. Maksymiliana Marii Kolbe, prowadzą Siostry Mniejsze Maryi Niepokalanej, które traktują siebie jako „rzecz i własność” Niepokalanej. Prezentująca swoje Zgromadzenie s. Teresa Maria Michałek SMMI zauważa, że będąc narzędziem w rękach Niepokalanej członkini tego Zgromadzenia znajdują się w ręku Miłosiernego Boga - jako Jego oblubienice, uczestniczące w tajemnicy paschalnej i w życiu trynitarnym, aż do całkowitego wyniszczenia swojego ja w całości ofierze, bez żadnego zastrzeżenia. Siostry uczestniczą też wraz z Maryją w „tajemnicy usynowienia przez łaskę” (s. 272), starając się w ten sposób nawrócić i możliwie jak najbardziej uświęcić wszystkich, którzy żyją i żyć będą. Dla osiągnięcia tego właśnie ponadczasowego i nadnaturalnego celu siostry składają dodatkowy ślub bezgranicznego oddania się Niepokalanej.

Cześć niepokalanego poczęcia NMP w duchowości i apostołstwie Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rycerstwa Niepokalanej ukazuje s. Katarzyna Połunkiszki CSFMI. Charyzmatem Zgromadzenia jest duchowość Rycerstwa Niepokalanej, założonego przez św. Maksymiliana Marię Kolbego, który pragnął, aby kiedyś założono „Niepokalanów Żeński”, dla formacji młodzieży żeńskiej przez przyswajanie cnót Niepokalanej i życie z Nią na co dzień. Od momentu spełnienia tego pragnienia siostry oddają się na całkowitą własność Niepokalanej w celach apostołskich Kościoła. Apostołstwo Zgromadzenia ma na uwadze świadczenie miłosierdzia chrześcijańskiego i rozpowszechnianie Cudownego Medalika oraz propagowanie ruchu Rycerstwa Niepokalanej. Chodzi tu zwłaszcza o wytrwałą walkę z grzechem i współpracę z łaską, celem osiągnięcia szczytu doskonałości człowieka, który zawiera w sobie tajemnica niepokalanego poczęcia.

Gospodarz sympozjum, gwardian Niepokalanowa, o. Stanisław Piętka OFMConv zwraca uwagę na wprowadzanie w życie dogmatu niepokalanego poczęcia w charyzmacie Rycerstwa Niepokalanej. Powszechnie znanym celem Rycerstwa – nakreślonym przez św. Maksymiliana Marię Kolbego – jest zdobycie całego świata dla Niepokalanej. Oprócz prasy, radia i telewizji marzenie Założyciela Rycerstwa spełnia się przez działalność naukową, a więc otwartość Niepokalanowa na kongresy, sympozja i sesje naukowe, przez co synowie duchowi św. Maksymiliana urzeczywistniają w jakiś sposób jego marzenie o utworzeniu Akademii Maryjnej. Niewątpliwą zasługą Rycerstwa Niepokalanej jest również wytrwałe wprowadzanie w życie dogmatu niepokalanego poczęcia, co dało się zauważyć w inicjatywach podjętych i zrealizowanych z okazji 150 rocznicy tego wydarzenia w niemal dwudziestu „Stacjach Niepokalanego Poczęcia” (s. 288).

W dobie ruchów katolickich z dużym zainteresowaniem spotyka się cześć niepokalanie poczętej w charyzmacie Ruchu Światło-Życie. Imponujące owoce tego ruchu prezentuje ks. Piotr Kandefer z Przemysła, ukazując dynamizm wiary wynikający z prowadzenia katechumenatu pochrzcielnego i tworzenia „nowej kultury” na wzór nowego człowieka, jakim jest – na pierwszym miejscu wśród wszystkich stworzeń rozumnych – Niepokalana. Stanowi Ona wzór osobowy dla każdego wyznawcy Chrystusa. W Ruchu Światło-Życie ważny jest również aspekt eklezjalny prawdy o niepokalanym poczęciu, zgodnie z ideą *Ecclesia Mater*, która zachwycała Założyciela Ruchu, Sługę Bożego ks. Franciszka Blachnickiego. Ks. Piotr zwraca ponadto uwagę na zawierzenie jako podstawową formę kultu Niepokalanej w oazie, zgodnie z inspiracją płynącą od św. Maksymiliana Marii Kolbego.

Należy dodać, że w formacji oazowej, zwłaszcza podczas rekolekcji, ważne jest przyjęcie daru różańca, co po liście apostoelskim Jana Pawła II *Rosarium Virginis Mariae* powinno kształtować coraz szersze rzesze wiernych, także przez nowe metody odmawiania różańca, połączone z medytacją nad konkretną tajemnicą życia Jezusa, do których należą: tajemnice radosne, tajemnice światła, tajemnice bolesne oraz tajemnice chwalebne. Prezentacja Ruchu została zwieńczona wyjaśnieniem wymowy figury Niepokalanej Matki Kościoła, poświęconej przez kard. Karola Wojtyłę, a znajdującej się w Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku.

Komunikaty kończy omówienie czci Niepokalanie Poczętej w charyzmacie Legionu Maryi, którego założycielem był Frank Duff (1889-1980), zafascynowany w młodości „Traktatem o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny” św. Ludwika Marii Grigniona de Montfort. Prezentując charyzmat Legionu Maryi, Maria Pankowska

z Lublina zwraca uwagę na trynitarne i chrystologiczne znamię kultu maryjnego oraz uzasadnia potrzebę całkowitego poświęcenia się Niepokalanej. Ostatecznie chodzi tu o odnowę świata w Chrystusie przez Ducha Świętego, na wzór Niepokalanej. Innymi słowy chodzi o zapowiedzianą przez Jana Pawła II odnowę oblicza ziemi.

3. Dyskusje panelowe

Kolejna część omawianej książki zawiera treść dyskusji panelowych, które odzwierciedlają tematykę zawartą w referatach. I tak wkład gałęzi zakonu franciszkańskiego w ogłoszenie dogmatu niepokalanego poczęcia NMP otwiera o. prof. Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv, następnie zaś możemy się dowiedzieć o czci dla Matki Bożej Niepokalanej w zakonie Braci Mniejszych – bernardynów (prezentacji dokonał o. Azariasz Hess OFM), u kapucynów (prezentacji dokonał o. Andrzej Czyżewski OFMCap), oraz w zakonie Braci Mniejszych Konwentualnych (prezentacji dokonał o. Paweł Sroka OFMConv).

Autorami pozostałych wypowiedzi, dotyczących prawdy o niepokalanym poczęciu, w tym nawiązujących także do treści referatów (o czym już wspomnieliśmy), są: o. Eugenio Galignano OFMConv z Rzymu, który przybliży działalność Centrum Międzynarodowego Stowarzyszenia „Rycerstwo Niepokalanej”; Krzysztof Wojcieszek z Teresina, który – jako antropolog filozoficzny – odnosi się do doktryny św. Tomasza o niepokalanym poczęciu; ks. Lucjan Balter z Ołtarzewa, który pyta o treść śpiewu *Exultet* oraz o franciszkańską wizję upadku aniołów; Jan Olszewski z Warszawy, który przywołuje dzieło Wilhelma Ware; i Paulin Sotowski z Łodzi-Łagiewnik, który odnosi się do wypowiedzi pana Wojcieszeka i ks. prof. Lucjana Baltera.

Następne strony tej części publikacji stanowią zapis dyskusji panelowej, którą prowadził ks. abp Józef Zyciński, metropolita lubelski. Dyskusja dotyczyła tematu związanego z Synodem Biskupów dla Europy, w którym ks. Arcybiskup brał czynny udział jako sekretarz generalny. Treść dyskusji oddają słowa: „Niepokalana Matką nadziei dla Europy”, które rozważali uczestnicy dyskusji, odnosząc się często do adhortacji Jana Pawła II *Ecclesia in Europa* i innych dokumentów papieskich. Poza arcybiskupem, metropolitą lubelskim, w dyskusji udział wzięli: ks. prof. Marek Chmielewski, ks. Teofil Siudy, o. Zdzisław J. Kijas, o. Mirosław M. Adaszkievicz, o. Zachariasz Jabłoński, p. Ewa Zajdel, p. Maria z Poznania oraz o. Eugenio Galignano, który – podsumowując niejako całość dyskusji - w duchu św. Maksymiliana ukazał Niepokalaną Maryję jako ikonę nadziei.

4. Kazania

Ostatnia część prezentowanej książki zawiera teksty kazań, które wygłosili: ks. abp Stanisław Nowak, metropolita częstochowski, zachęcając do stawania się świętym w imię Niepokalanej; ideał Niepokalanej według myśli św. Maksymiliana nakreślił następnie o. Grzegorz Bartosik OFMConv, prowincjał warszawskiej Prowincji Franciszkanów, na której terenie znajduje się Niepokalanów; natomiast ks. Teofil Siudy, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Mariologicznego mówił o upodabnianiu się do Chrystusa w szkole Matki, przypominając, że przyjmowanie daru Eucharystii oznacza również przyjęcie do siebie Tej, która w każdej mszy św. jest nam dawana za Matkę.

* * *

Prezentowaną książkę przyjmujemy z wielką wdzięcznością, traktując ją nie tylko jako przyczynek pogłębionej i wszechstronnej refleksji nad misterium niepokalanego poczęcia NMP, lecz także jako świadectwo żywej wiary, ufnej nadziei i gorącej miłości, które w sercach wyznawców Chrystusa wzbudziła cześć i naśladowanie Niepokalanej Dziewicy, Matki Chrystusa i Kościoła. Należy wyrazić przekonanie, że lektura tej cennej publikacji posłuży wykładowcom i studentom teologii, kapłanom i osobom konsekrowanym, a także wszystkim wiernym, którzy na naszej polskiej ziemi są niezwykle wyczuleni na lekturę życia Niepokalanej, „Jutrzenki Nowego Świata” (*Ecclesia in Europa*, nr 125).